

Národní fronta – místní výbor Srbice

1980–1990

Inventář

EL NAD č.: 2023

AP č.: 539

Monika Žáčková

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	5
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	6
Seznam použitých pramenů a literatury	7

Příloha:

Seznam použitých zkratk	8
-------------------------	---

Inventární seznam	9
--------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

Preferovaná forma jména původce: Národní fronta Místní výbor Srbsice

Datum vzniku: 1971

Datum zániku: 1990

Původcem archivního fondu Národní fronta – místní výbor Srbsice je Místní výbor Národní fronty Srbsice (MV NF). MV NF neměly vlastní sekretariát, schůze se většinou konaly v prostorách místního národního výboru (MNV) nebo v kulturních zařízeních obce.

Národní fronta, ustavená již na jaře 1945 na podkladě Košického vládního programu, se stala trvalou politickou základnou veřejného života. Pevnou organizační strukturu však dostala až po únoru 1948, kdy byly vytvářeny akční výbory Národní fronty všech stupňů.

Místní akční výbory Národní fronty (MAV NF) se ustavovaly ze zástupců všech složek Národní fronty, tedy politických stran, celonárodních organizací a případně dalších složek, které v obci vyvíjely činnost, na základě delegačního principu.¹ Počet členů MAV NF nebyl přesně stanoven, zprvu však neměl být větší než dvanáct. Určoval se podle počtu organizací a složek v obci a podle velikosti obce. Vedoucí postavení v MAV NF měla Komunistická strana Československa (KSČ).

Funkce v MAV NF byly označovány jako „čestné“, zpravidla se volil předseda, místopředseda a jednatel MAV NF. Předseda měl za úkol svolávat schůze MAV NF, řídit práci MAV NF, udržovat styk s okresním akčním výborem Národní fronty (OAV NF) na různých aktivech a konferencích, místopředseda měl zastupovat předsedu v jeho nepřítomnosti a starat se o plnění plánu práce obce. Jednatel vedl kartotéku MAV NF, vyřizoval administrativu MAV NF, spolu s předsedou podepisoval odeslanou poštu, dohlížel na činnost masových organizací v obci, pořizoval zápisy ze schůzí MAV NF a zasílal je v opise na OAV NF.

Ustavující schůze MAV NF v Srbsicích se konala 29. února 1948 při veřejné schůzi MNV v hostinci Julia Andrlého. OAV NF v Domažlicích MAV NF v Srbsicích schválil 13. března 1948. Řídilo jej sedm členů v čele s předsedou V. Procházkou, místopředsedou V. Rejtharem a jednatelem V. Hamatou. Největší zastoupení členů měla KSČ. V říjnu 1948 Místní organizace KSČ v Srbsicích odvolala stávajícího předsedu a místopředsedu MAV NF a akční výbor doplnila svými členy.

Prvořadým úkolem MAV NF bylo provádět tzv. „očistu politického a veřejného života“ od „reakčních živlů“ a „nespolehlivých“ funkcionářů a očistit společnost od všech odpůrců KSČ. Nedostatečnou pravomoc k této činnosti akčních výborů Národní fronty legalizoval, v podstatě se zpětnou platností, zákon č. 213/1948 Sb., o úpravě některých poměrů na ochranu veřejných zájmů.

Akční výbory Národní fronty ukončily svoji činnost během roku 1954 v souvislosti s dokončením „očisty“ a s tehdy připravovanými volbami do národních výborů. Jejich organizační strukturu založenou na územním principu převzaly výbory Národní fronty různých stupňů.² Víceméně se jednalo pouze o formální změnu, postupně z názvů akčních výborů Národní fronty vymizelo označení „akční“. Činnost MV NF se de facto omezila na řízení a kontrolu nad státně politickými akcemi, kulturními akcemi, osvětovou činností a činností jednotlivých společenských organizací.

Počátkem šedesátých let dvacátého století stagnovala činnost většiny menších MV NF, aktivně pracovaly převážně jen městské výbory NF a MV NF ve větších obcích. Jak tomu

¹ V sídle farností měl být do místního akčního výboru Národní fronty kooptován ihned po založení farního výboru Katolické akce jako člen místního akčního výboru Národní fronty také jeden jeho zástupce.

² Nejvýše stál ústřední výbor, jemu byly podřízeny krajské výbory a městské výbory Prahy, těm podléhaly okresní výbory a okresním výborům městské, obvodní a místní výbory Národní fronty.

bylo v Srbicích, se prozatím nepodařilo dohledat, nepochybně MV NF činnost na nějakou dobu přerušil.³

K opětovnému ustavení MV NF v Srbicích došlo v roce 1971. V té době byl platný dokument nazvaný „Národní fronta Československé socialistické republiky a hlavní principy její činnosti“, který schválila 27. ledna 1971 celostátní konference Národní fronty Československé socialistické republiky. Platil až do ukončení činnosti Národní fronty. Činnost Národní fronty se měla soustředit (pod vedením KSČ) na získávání a politické sjednocování tříd a společenských vrstev sdružených ve společenských organizacích a v politických stranách. Současně Národní fronta sjednocovala a koordinovala jejich všeobecnou politickou činnost v souladu s programem a usneseními KSČ.

V roce 1988 MV NF Srstice sdružoval 23 organizací Národní fronty ze Srbic, Hlohovic, Čermné, Poděvous, Těšovic a Strýčkovic. Zapojeno v nich bylo 714 členů. MV NF řídilo 11 členů, schůze se konaly jednou za dva měsíce. Činnost MV NF se orientovala především na zabezpečení směn Národní fronty a názorné agitace, pomoci zemědělství, přípravu mírových ohňů, účast mladých občanů na „hovorech národních výborů s mládeží“, hodnocení poslanců, průběh a přípravu voleb a na organizaci státně politických akcí. MV NF měl s MNV Srstice uzavřenou dlouhodobou dohodu o spolupráci a dvakrát ročně realizovaly společná zasedání s radou MNV. Kontrolovaly především plnění volebního programu Národní fronty a uzavřených závazků organizací Národní fronty na daný rok.

V souvislosti s politickým vývojem v Československu po 17. listopadu 1989 došlo zákonem č. 135/1989 Sb.⁴ ke zrušení článku čtyři Ústavy Československé socialistické republiky z roku 1960 o vedoucí úloze KSČ a článek šest byl upraven tak, že „Národní fronta je politickým výrazem svazku národů a národností, sociálních vrstev a zájmových skupin. Mohou se v ní sdružovat politické strany, společenské a zájmové organizace“. Ústřední výbor Národní fronty Československé socialistické republiky ukončil rozhodnutím organizací v něm sdružených činnost 7. února 1990. Národní fronta jako celek tímto dnem zanikla, její majetek připadl státu. Nižší složky byly uvedeny do klidového stavu a v průběhu roku 1990 svou činnost také ukončily.⁵ Činnost ukončil i MV NF v Srbicích.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Srstice vznikl v roce 2018 při pořádání archivního fondu Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), kdy zpracovatelka přesunula do nově vzniklého archivního fondu Národní fronta – místní výbor Srstice jednu úřední knihu z let 1987–1990 a jeden karton spisů z let 1980–1989 (č. j. SOAP/010-0622/2018). Jednalo se o materiál, který pocházel z přímé činnosti MV NF Srstice.

³ Postupné změny politické situace se odrazily i v činnosti Národní fronty. Po událostech zvaných „Pražské jaro“ byl 13. září 1968 přijat zákon č. 128/1968 Sb., o Národní frontě, umožňující existenci a činnost jen těm politickým stranám a organizacím, které jsou sdruženy v Národní frontě. Na základě tohoto zákona Ústřední výbor Národní fronty České socialistické republiky vytvořil „Statut Národní fronty České socialistické republiky“, který definoval principy činnosti a organizační strukturu organizace. Nejprve došlo k rozšíření a přestavbě stávajících MV NF ve větších obcích a postupně se opět ustavovaly MV NF i v menších obcích. K 30. září 1973 jich na domažlickém okrese bylo ustaveno čtyřicet šest. Zmiňovaný zákon o Národní frontě neplatil dlouho, v prosinci roku 1970 byl zrušen zákonem č. 146/1970 Sb., kterým se ruší zákon č. 128/1968 Sb., o Národní frontě, neboť úloha Národní fronty Čechů a Slováků byla v podstatě zakotvena v Ústavě Československé socialistické republiky. Zrušením zákona zanikla také platnost „Statutu Národní fronty České socialistické republiky“.

⁴ Ústavní zákon č. 135/1989 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky.

⁵ Dne 20. září 1990 schválilo Federální shromáždění ústavní zákon č. 376/1990 Sb., kterým se mění Ústava České a Slovenské Federativní Republiky, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně je článek o existenci Národní fronty zcela vypuštěn, uvádí pouze článek o vypořádání majetku, který spravovala bývalá Národní fronta.

Ukládání vyřízených písemností orgánů Národní fronty se řídilo „Dohodou mezi Ústředním výborem Národní fronty České socialistické republiky a Ministerstvem vnitra České socialistické republiky (archivní správou)“ z roku 1978 a „Skartačním plánem pro uschovávání a vyřazování písemností orgánů Národní fronty“. O uložení dokumentů MV NF Srbsice či o jejich případných ztrátách nejsou k dispozici žádné informace.

Původce pravděpodobně neměl žádný spisový plán a archiválie nenesou žádné stopy ukládacího systému.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Srbsice obsahuje archiválie pocházející z let 1980–1990. Tvoří jej jedna úřední kniha a jeden karton.

V inventárním seznamu jsou archiválie rozděleny do dvou oddělení: orgány MV NF a úřední agenda MV NF. Do oddělení MV NF jsou zařazeny zápisy a prezenční listiny ze schůzí MV NF (inv. č. 1). Ostatní archiválie (inv. č. 2–4) jsou zařazeny do oddělení úřední agenda MV NF.

Inventární jednotku tvoří v inventárním seznamu jednotlivá kniha, soubor zápisů nebo věcná skupina archiválií v podobě aktového materiálu za celé dochované časové období. Rozlišení typu archiválie odpovídá také příslušná evidenční jednotka.

Po formální stránce je inventář zpracován podle metodického pokynu ředitele Státního oblastního archivu v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006-0767/2010 z 12. března 2010 s přihlédnutím k dodatku metodického pokynu z roku 2014 č. j. SOAP/006-01300/2014 a dále podle metodického návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra, kterým se vydávají nová Základní pravidla pro zpracování archiválií č. j. MV-46913/AS-1/AS-2013.

Archivní fond Národní fronta – místní výbor Srbsice je z hlediska úplnosti stavu zachování archiválií označen jako torzovitý.

Během pořádání nebyly z důvodu přehodnocení významu či multiplicity vyřazeny žádné archiválie.

Spisy mají převážně strojopisnou podobu a jsou dobře čitelné.

Fyzický stav archiválií je dobrý, archiválie nejsou poškozeny. Jazykem archiválií je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Nejvýznamnější archiválie archivního fondu Národní fronta – místní výbor Srbsice představují, ačkoliv torzovitě dochované, zápisy ze schůzí MV NF (inv. č. 1). Odráží se v nich činnost Národní fronty v obci, ovšem pro utvoření ucelenějšího obrazu o jejím fungování v Srbsicích je nezbytné ke studiu využít archivní fond Národní fronta – okresní výbor Domažlice (EL NAD 551), uložený ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně a Národní fronta – okresní výbor Stod (EL NAD 904), uložený ve Státním okresním archivu Plzeň-jih se sídlem v Blovicích.⁶ Místní výbory Národní fronty se řídily usneseními okresního výboru Národní fronty, plnily jeho úkoly, zasílaly mu zprávy o činnosti a kopie zápisů ze schůzí. Činnost MV NF projednávala také Vesnická organizace KSČ Srbsice, ve zdejšímu archivu je k dispozici archivní fond KSČ – okresní výbor Domažlice (EL NAD 574). MV NF spolupracoval rovněž s MNV Srbsice, především s jeho občanskými výbory. Proto je potřeba věnovat pozornost také archiváliím uloženým v archivním fondu Místní národní výbor Srbsice (EL NAD 395).

⁶ Do roku 1949 náležela obec Srbsice do soudního okresu Kdyně ve správním okrese Domažlice. Od roku 1949 se podle vládního nařízení č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích obec Srbsice stala obcí nově utvořeného okresu Stod a počínaje 1. červencem 1960 obcí okresu Domažlice.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Národní fronta – místní výbor Srbice v roce 2019 uspořádala a archivní pomůcku sestavila Monika Žáčková.

Horšovský Týn dne 27. 11. 2019

Monika Žáčková

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 7, inv. č. 69.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 42, inv. č. 248.

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Národní fronta – okresní výbor Domažlice*, kar 79, inv. č. 291.

PEŠŤÁK, Michael. *Národní fronta – krajský výbor Plzeň (1939) 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 610]. Státní oblastní archiv v Plzni, 2007.

Literatura

BĚLINA, Pavel a kol. *Kronika Českých zemí*. Praha : Fortuna Print, 1999.

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha : Libri, 1999.

GARKISCH, Miloš – TOPINKA, Jiří. *Národní fronta – okresní výbor Beroun 1948–1990 : inventář* [tiskem nepublikovaná archivní pomůcka č. 83]. Státní okresní archiv Beroun, 2010 [online], [cit. 2017–01–12]. Dostupné z <<http://soapraha.bach.cz/mrimage/soapraha/proxy/cz/archives/soap/CZ-221202010/inventare/dao/documents/OVNFBeroun.pdf>>.

K práci místních a městských výborů Národní fronty : metodická pomůcka. Praha : Ústřední výbor Národní fronty ČSSR, 1987.

KAPLAN, Karel. *Národní fronta 1948–1960*. Praha : Academia, 2012.

MATOUŠEK, Stanislav – TRÁVNÍČEK, Tomáš. *Národní fronta ČSSR v období budování socialistické společnosti*. Praha : Svoboda, 1989.

MLÝNSKÝ, Jaroslav. *Únor 1948 a akční výbory Národní fronty*. Praha : Academia, 1978.

Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
bm	běžný metr
č. j.	číslo jednací
ČSSR	Československá socialistická republika
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
ev. jedn. č.	evidenční jednotka číslo
inv. č.	inventární číslo
kar	karton
KSČ	Komunistická strana Československa
MAV NF	místní akční výbor Národní fronty
MNV	místní národní výbor
MV NF	místní výbor Národní fronty
OAV NF	okresní akční výbor Národní fronty
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
ukn	úřední kniha

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedn. č.
I. Orgány MV NF			
1	Zápisy a prezenční listiny ze schůzí MV NF Srbice 24. 10. 1980, 31. 3 1983 – 29. 9. 1986	1980–1986	kar 1
II. Úřední agenda MV NF			
A. Úřední knihy			
Účetní			
2	Pokladní kniha MV NF Srbice	1987–1990	ukn 1
B. Spisy			
3	Plán práce MV NF Srbice	1984–1989	kar 1
4	Revize hospodaření a přidělení dotací na činnost MV NF Srbice	1987–1989	kar 1

Název archivní pomůcky:	Národní fronta – místní výbor Srbice
Značka archivního fondu:	NF MV Srbice
Časové rozmezí:	1980–1990
Počet evidenčních jednotek:	2 (1 úřední kniha, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	4
Rozsah v bm:	0,11 bm
Stav ke dni:	27. 11. 2019
Zpracovatel(é) archivního fondu:	Monika Žáčková
Zpracovatel(é) archivní pomůcky:	Monika Žáčková
Počet stran:	11
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 27. 11. 2019 – č. j. SOAP/10-701/2019